

Na osnovu člana 7 stav 1 Zakona o koncesijama („Službeni list“ CG“, br. 8/09 i 73/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od _____ 2020. godine, je donijela

PLAN DAVANJA KONCESIJA ZA KORIŠĆENJE VODOTOKA ZA IZGRADNJU HIDROELEKTRANA U CRNOJ GORI ZA 2020. GODINU

Podgorica, Jul 2020.

Uvod

U skladu sa Zakonom o koncesijama postupak za davanje koncesija može pokrenuti nadležni organ u skladu sa Planom davanja koncesija ili na inicijativu zainteresovanog lica, izradom koncesionog akta,.

Plan davanja koncesija donosi se po pojedinim oblastima, nakon javne rasprave koju sprovodi nadležni organ za odgovarajuću oblast, najkasnije do isteka tekuće, za narednu godinu, pri čemu se pod javnom raspravom smatra i javna rasprava sprovedena u postupku usvajanja strategije razvoja određene oblasti.

Ministarstvo ekonomije, kao organ nadležan za pitanje energetike, u okviru izrade Strategije razvoja energetike do 2030. godine, u junu 2013. godine sprovodio je sveobuhvatnu javnu raspravu, iz koje je proistekla konačna verzija strateškog dokumenta - Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine- Bijela knjiga (dalje u tekstu: Strategija), donijeta u julu 2014. godine. Uvažavajući komentare, koji su se dominantno ticali aspekta zaštite životne sredine, pristupilo se optimizaciji tehničkog rješenja, nakon čega je, u okviru izrade planskog dokumenta, tokom 2019. godine sprovedena javna rasprava o višenamjenskoj akumulaciji na rijeci Komarnici.

Strategijom je predviđena izgradnja nekoliko velikih hidroenergetskih objekata, uključujući i hidroelektranu na rijeci Komarnici, pri čemu dokument prepoznaje rizik spore realizacije, zbog potrebe izrade idejnog projekta, kao preduslova za izradu i donošenje prostorno-planskog dokumenta.

Elektroprivreda Crne Gore a.d. Nikšić, kao potencijalni investitor, pristupila je optimizaciji ranije utvrđenih parametara ovog proizvodnog objekta u cilju usaglašavanja sa savremenim zahtjevima održivog razvoja i zaštite životne sredine i uvažavanja stavova prikupljenih tokom postupka javne rasprave. Kao posljedica takvog pristupa, tokom 2019. i 2020. godine izrađen je Detaljni prostorni plan za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici, čiji prijedlog je Vlada usvojila na sjednici od 28.5.2020. godine i dostavila Skupština Crne Gore na donošenje.

U skladu sa članom 7 Zakona o koncesijama Plan davanja koncesija sadrži područja - lokalitete, odnosno oblasti u kojima će se davati koncesije, predmet koncesije, analizu opravdanosti javnog interesa sa pokazateljima uticaja na privredni razvoj, zaposlenost, budžet, usklađenost sa strateškim ciljevima na državnom, sektorskom i lokalnom nivou, vrijeme trajanja koncesije, prostorno planske preduslove, imovinsko pravne odnose i druge elemente u zavisnosti od predmeta koncesije.

Shodno navedenom, ovim planom definisano je područje – oblast u kojoj se daje koncesija (koncesiono područje), predmet koncesije, sprovedena je analiza opravdanosti javnog interesa sa pokazateljima uticaja na privredni razvoj, zaposlenost, budžet, usklađenost sa strateškim ciljevima na državnom, sektorskom i lokalnom nivou, propisano vrijeme trajanja koncesije, te opisani prostorno planski preduslove i dat osvrt na imovinsko pravne odnose.

Predmet koncesija

Ovim planom predviđena je dodjela samo jedne koncesije i to na rijeci Komarnici za potrebe izgradnje hidroelektrane Komarnica. Osim navedenog vodotoka Vlada za 2020. godinu ne predviđa dodjelu

koncesija za potrebe gradnje drugih mikro, malih i velikih hidroelektrana. Prvi razlog je opredjeljenje Vlade da ne podstiče dalju gradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori, a drugi činjenica da je izgradnja velikih hidroenergetskih objekata kompleksan proces, sa brojnim promjenljivim eksternim faktorima, zbog čega nije poželjno voditi više takvih procesa paralelno.

Predmet koncesije je korišćenje prirodnih bogatstava u državnoj imovini, radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetske objekata u cilju proizvodnje električne. Korišćenje prirodnih bogatstava u državnoj imovini redstavlja korišćenje vodotoka od značaja za Crnu Goru; izgradnja predstavlja gradnju objekta hidroelektrane u skladu sa izdatom građevinskom dozvolom do izdavanja upotrebne dozvole; korišćenje predstavlja upotrebu energetske objekta sa ciljem tehno-ekonomskog korišćenja energetske potencijala vodotoka za proizvodnju električne energije, održavanje predstavlja permanentne aktivnosti na očuvanju pune upotrebne vrijednosti objekta u skladu sa tehničkim standardima i propisima.

Detalji vodotoka:

vodotok:	Rijeka Komarnica
sliv:	Rijeka Piva, crnomorski sliv
opština:	Šavnik i Plužine
izvor:	Rijeka Komarnica izvire ispod južnih padina Durmitora, na prostoru Dobrog dola. Nastaje od više izvora, od kojih su najznačajniji Šarban (1680 mnm) i Sopot (1600 mnm). Prije ulaska u kanjon Nevidio, na oko 1.5km sjeverno od Pošćenja, na koti 950 mnm, u Komarnicu se uliva rijeka Grabovica. Poslije spajanja sa Pridvoricom, svojom najvećom pritokom, Komarnica teče kroz kanjonsku dolinu, čiji je nastavak kanjon Pive.
ušće:	Spajanjem Komarnice i Sinjca nastaje Rijeka Piva, a ušće ova dva vodotoka danas je potopljeno vodama Pivske akumulacije. Brana HE Komarnica se planira na lokaciji - profilu Lonci, u suženom dijelu kanjona rijeke Komarnice, 45 km uzvodno od postojeće brane Mratinje (HE Piva).
Kota normalnog uspora [mnm]:	811 mnm

Koncesiono područje

Područje na kojem se dodjeljuje koncesija za potrebe izgradnje višenamjenske akumulacije za hidroelektranu Komarnica, obuhvata srednji tok rijeke Komarnice sa pritokama. Koncesiono područje nalazi unutar prostora obuhvaćenog Detaljnim prostornim planom za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici (dalje u tekstu: DPP), površine ukupnog zahvata 5577ha, i prostire se na teritoriji opštine Šavnik (KO Dubrovsko, Duži, Petnjica, Mljetičak, Šavnik, Mokro) i Plužine (KO Gornja i Donja Brezna, Bajovo Polje i Duba).

Sliv rijeke Pive, kojem pripada rijeka Komarnica je zona pogodna za hidroenergetsko korišćenje sa aspekta prirodnih karakteristika (padavine, oticaji, padovi, konfiguracija i sastav terena, nenaseljenost kanjona isl.). Dio hidroenergetskog potencijala rijeke Pive (između kota 490 mnm i 675 mnm) iskorišćen je

izgradnjom HE Piva, akumulaciono-pribranskog postrojenja sa kotom normalnog uspora 675mm, koja je u pogonu od 1976.g., a HE Komarnica se predviđa sa uzvodnom akumulacijom. (prvo rješenje 1988.g. Elektroprojekt - Ljubljana).

Gradnja višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici vršiće se u skladu sa DPP-om, odnosno smjernicama za sprovođenje, posebno u dijelu elektroenergetske infrastrukture. Na prostoru buduće hidroakumulacije nema objekata, domaćinstava niti infrastrukture koja bi bila potopljena njenom izgradnjom. Realizacijom projekta treba omogućiti saobraćajno povezivanje obala preko krune brane.

Realizacijom projekta potrebno je omogućiti višenamjensko korišćenje hidroakumulacije u svrhu energetskog snabdijevanja, vodosnabdijevanja, poboljšanje uslova razvoja poljoprivrede i turizma u okruženju, kao i dalji razvoj saobraćajne i ostale infrastrukture, kako bi se doprinijelo ukupnom privrednom razvoju područja u kontaktnoj zoni hidroakumulacije.

Analiza opravdanosti javnog interesa

Realizacija projekta izgradnje hidroelektrane na rijeci Komarnici, razmatrana je i nacionalnim i regionalnim strateškim dokumentima.

Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine nedvosmisleno preporučuje izgradnju HE Komarnica², konstatujući i da njena izgradnja *“ima još više smisla ako se posmatra prostor regije”*, odnosno da može biti *“vrlo dobro rješenje za pokrivanje vršnih dijelova dijagrama opterećenja, kao i za regulaciju sistema u mjeri u kojoj će biti potrebno (ili moguće), s obzirom na veći broj vjetroelektrana koje će u sljedećih desetak godina ući u pogon, kako u Crnoj Gori, tako i u zemljama regije.”*

Sa druge strane, Regionalna strategija održivog hidroenergetskog razvoja (februar 2019), kao dokument finansiran kroz Investicioni okvir za Zapadni Balkan, odnosno EU program finansiranja infrastrukturnih projekata, prepoznaje hidroelektranu Komarnica, kao jedan od svega petnaest projekata na prostoru Zapadnog Balakana, kod kojeg ne postoje ozbiljne smetnje za realizaciju iz ugla zaštite životne sredine i održivog razvoja.

Uticaj na privredni razvoj

Ukupne energetske potrebe po glavi stanovnika u Crnoj Gori kreću, prema Energetskim bilansima u periodu 2017-2020. godina, kreću se oko 55 GJ po stanovniku. U poređenju sa globalnim prosjekom iz 2016. godine (78 GJ po stanovniku), očigledno je da potrošnja energije ima potencijal značajnog rasta. Konzervativne projekcije tradicionalne škole energetike, zasnovane na značajnoj upotrebi fosilnih goriva, ukazuju na godišnju potrebu od oko 100 GJ po stanovniku, za komforan život. Međutim, čak i projekcije zasnovane na neophodnosti primjene mjera energetske efikasnosti i elektrifikaciji, kao osnovnoj pretpostavci primjene principa održivog razvoja u energetici, ukazuju na to da potrošnja energije po

² Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine (Bijela knjiga) – pogl. 10.2.6 Glavne preporuke Strategije

stanovniku, koja garantuje visok stepen razvoja jedne ekonomije i komforan život pojedinca, ne može biti niža od 75 GJ.

Iz navedenog je sasvim jasno da je obezbjeđenje dodatnih količina energije preduslov privrednog razvoja i rasta crnogorske ekonomije, kao i preduslov podizanja kvaliteta života građana. Obezbjedenje tih količina moguće je ili uvozom ili izgradnjom proizvodnih kapaciteta u Crnoj Gori.

Prema podacima iz Energetskog bilansa za 2020. godinu, od ukupnih potreba za energijom, Crnoj Gori je u 2018. godini nedostajalo 36%, u 2019. godini 37,4 %. Ovaj procenat, prema MONSTAT-u³ za 2019. godinu rezultirao je neto uvozom energenata vrijednim preko 170 miliona eura.

Činjenica da se potrebe za električnom energijom, biomasom i ugljem pokrivaju iz sopstvenih resursa, dok je uvoz vezan direktno za naftne derivate i prirodni gas, mora biti sagledavana sa posebnom pažnjom iz ugla aktuelne evropske energetske politike, koja nedvosmisleno ukazuje na dalje podsticanje dekarbonizacije proizvodnje i elektrifikacije saobraćaja, zbog čega će u narednom period nedvosmisleno rasti pritisak na smanjenje korišćenja uglja, nafte i naftnih derivate. U tom kontekstu, navedeni spoljnotrgovinski deficit, ali i pritisak u pravcu dekarbonizacije, moraju se posmatrati kao snažan razvojni impuls, koji će omogućiti valorizaciju crnogorskih obnovljivih resursa za proizvodnju električne energije.

Zaposlenost

Hidroelektrana Komarnica, je objekat koji redom veličine instalisane snage pripada klasi postojećih velikih proizvodnih objekata u Crnoj Gori, kod kojih se broj zaposlenih kreće između 100 i 150 po objektu (HE Piva, HE Perućica, TE Pljevlja).

Osim direktnog uticaja na zaposlenost u fazi eksploatacije, hidroelektrana Komarnica imaće i indirektne uticaje, vezane za eksterne uslužne djelatnosti, kao i dodatne sadržaje predviđene višenamjenskim planom.

Budžet

Izgradnja hidroelektrane Komarnica je projekat koji će se finansirati od strane energetske kompanije, te po tom osnovu nije predviđeno bilo kakvo budžetsko davanje.

Sa druge strane, pozitivni efekti projekta na budžet države i lokalnih uprava sa koncesionog područja, nesporni su i u periodu izgradnje i u periodu eksploatacije izgrađenog objekta. U tom kontekstu, budžetski prihodi se mogu planirati po sljedećim osnovima:

- prihodi po osnovu carine i pdv-a tokom gradnje
- prihodi po osnovu poreza i doprinosa za zaposlene na izgradnji objekta
- prihodi po osnovu koncesione naknade
- prihodi po osnovu poreza i doprinosa zaposlenih na objektu

³ Godišnji podaci spoljne trgovine, Diseminaciona baza 2015-2019. godina

- prihodi po osnovu vodne i drugih naknada
- prihodi po osnovu poreza na nepokretnost
- dobit po osnovu većinski državnog udjela u projektu

Usklađenost sa strateškim ciljevima

Usklađenost sa strateškim ciljevima na državnom, sektorskom i lokalnom nivou, bazira se na činjenici da je gradnja hidroelektrane Komarnica predviđana svim sektorskim strategijama i planovima rađenim u posljednjih nekoliko decenija.

Projekat izgradnje hidroelektrane Komarnica predviđen je Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine, kao i svim razvojnim dokumentima koji tretiraju pitanje valorizacije hidropotencijala i pitanje prostora na navedenom području.

Za potrebe adekvatne pripreme projekta Vlada Crne Gore je na sjednici od 28.5.2020. godine razmotrila i utvrdila Prijedlog odluke o donošenju Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici i dostavila na donošenje Skupštini Crne Gore.

Vrijeme trajanja koncesije

Imajući u vidu nesporan javni interes predmeta koncesije, činjenicu da se radi o vrsti objekta čija izgradnja po pravilu podrazumijeva višedecenijski povrat investicije i ostvarivanje primjerene dobiti po osnovu koncesione djelatnosti, rok na koji se daje koncesija za potrebe izgradnje hidroelektrane Komarnica određuje se kao najduži mogući, u skladu sa članom 8 Zakona, i iznosi 30 godina.

Po prestanku koncesionog odnosa, koncesionar je dužan da koncedentu preda objekte, uređaje i postrojenja koji su izgrađeni i služe za obavljanje koncesione djelatnosti, nakon izvršene revitalizacije, u dobrom funkcionalnom stanju i neopterećene, u skladu sa ugovorom o koncesiji.

Ugovorom o koncesiji detaljno će se utvrditi način određivanja naknade za predaju objekta, koju će koncedent isplatiti koncesionaru.

Koncesionar je dužan da imovinu koja je bila u funkciji koncesione djelatnosti, nakon prestanka ugovora o koncesiji, a koju namjerava da proda, prethodno ponudi koncedentu. Ukoliko koncedent ne odgovori na ponudu u roku od 30 dana od dana prijema ponude, koncesionar tu imovinu može prodati drugom licu pod uslovima koji nijesu povoljniji od uslova pod kojima je ponuđena koncedentu.

Prostorno planski preduslovi

Planski osnov čine Prostorni plan Crne Gore do 2020. godine, Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine i Akcioni plan 2016-2020. godine.

Prostorno planski preduslov za realizaciju ovog plana dodjele koncesija je da Skupština Crne Gore donese Detaljni prostorni plan za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici.

Projekat mora biti realizovan u skladu sa navedenim prostorno-planskim dokumentom i pratećom procjenom uticaja na životnu sredinu.

Imovinsko pravni odnosi

Na prostoru buduće hidroakumulacije nema objekata, domaćinstava niti infrastrukture koja bi bila potopljena njenom izgradnjom.

Imajući u vidu prethodno, kao i dominantno državno vlasništvo nad zemljištem neophodnim za realizaciju projekta, procjenjuje se da rješavanje imovinsko pravnih odnosa ne može bitno uticati na izvodljivost i dinamiku realizacije projekta.

Koncesionar je obavezan da prije početka izvođenja radova riješi imovinsko-pravne odnose na zemljištu potrebnom za nesmetanu izgradnju na predmetnom vodotoku. Zakonom o energetici proizvodnja električne energije je definisana kao djelatnost od javnog interesa. Nadalje, Zakon o koncesijama prepoznaje mogućnost eksproprijacije zemljišta ako je istu neophodno izvršiti u cilju korišćenja koncesije. Članom 44 pomenutog zakona je propisano da na nepokretnosti potrebnoj za obavljanje djelatnosti od javnog interesa u skladu sa zakonom, korisnik eksproprijacije, mora imati pravo svojine ili druga prava u skladu sa zakonom kojim se uređuje eksproprijacija. Nepokretnost neophodna za obavljanje koncesione djelatnosti, može se eksproprijirati u cjelosti ili fazno, u toku trajanja koncesionog ugovora, u zavisnosti od predmeta koncesije. U slučaju korišćenja državne imovine ovim članom Zakona o koncesijama je predviđeno da je koncesionar dužan da plaća naknadu za korišćenje nepokretnosti u državnoj imovini i da je ista prihod je budžeta Crne Gore. Način, rokovi i plaćanje naknade za eksproprijaciju utvrđen je Zakonom o eksproprijaciji.

POSTUPAK ZA DAVANJE KONCESIJE

Na osnovu člana 17 Zakona, postupak za davanje koncesija pokreće nadležni organ izradom Koncesionog akta, u skladu sa predmetnim Planom.

Koncesioni akt usvaja Vlada Crne Gore, nakon sprovedene javne rasprave, koja je trajala najmanje 15 dana od dana upućivanja javnog poziva za javnu raspravu.

Članom 20, stav 2 tačka 6, propisano je da nije neophodno sprovoditi postupak javnog nadmetanja na osnovu javnog oglasa u slučaju realizacije koncesije od strane privrednog društva ili pravnog lica u kome država ima više od polovine akcija ili udjela ili više od polovine prava glasa ili ima pravo na izbor većine članova organa upravljanja ili lica koja su ovlašćena za zastupanje u skladu sa zakonom, ili odlučujući uticaj na upravljanje i vođenje poslova tog lica, odnosno više od polovine akcija ili udjela ima privredno društvo ili pravno lice u kome država ima više od polovine akcija ili udjela ili više od polovine prava glasa ili ima

pravo na izbor većine članova organa upravljanja ili lica koja su ovlašćena za zastupanje u skladu sa zakonom, ili odlučujući uticaj na upravljanje i vođenje poslova tog lica. Odluku o davanju koncesije shodno zakonu donosi Vlada.

U skladu sa navedenim, koncesija za korišćenje vodotoka Komarnica, radi izgradnje, održavanja i korišćenja energetske objekata u cilju proizvodnje električne energije na predmetnom vodotoku biće direktno dodijeljena Elektroprivredi Crne Gore a.d. Nikšić, kao akcionarskom društvu u kojem Država Crna Gora na dan donošenja plana posjeduje 88,66% akcija i samostalno imenuje sve članove organa upravljanja.